

Det store magtspil - med Ukraine i fokus – Nyhedsbrev 109-111

Det store magtspil

-med Ukraine i fokus

Titel: Det store magtspil – med Ukraine i fokus.

Temahæftet er skrevet af Demos Dokumentationsgruppe, som har copyright. Stoffet kan anvendes efter aftale med Demos.

Ansvarlig overfor presseloven: Tove Jensen

Trykt hos Christensens Bogtrykkeri August 2014

ISBN nr. 978-87-7555-015-7

Foto af kort er kopi fra ”Kort over Ukraine, Kort over Eurasien, og Georgien.” Og foto på side 6,7,45 er kopi fra internettet.

Øvrige anvendte fotos er fra Demos Dok fotoarkiv.

Günter Grass Information 03.08.2014

”Gorbatjov gav sit ja til tysk genforening på den betingelse, at NATO skulle stoppe ved floden Oder, Tysklands grænse til Polen. Det skete ikke. Når NATO nu er til stede i de baltiske lande, i Polen og på vej til Ukraine, da kan det ikke overraske, at Rusland, og særlig en magtpolitiker som Putin, reagerer med magtmidler. De føler sig omringet.”

Demos Nyhedsbrev nr. 109-111

Temahæftet om Ukraine indgår i rækken af Nyhedsbreve som nr. 109,110 og 111.

Abonnement på Nyhedsbrevet koster 200 om året.

Institutions abonnement 380 kr.

Årsskriftet redigeres af dokumentationsgruppen.

Layout: DOK

Redaktionen afsluttet ultimo juli 2014. ISBN 1395-2854

Demos er en forening, og har en butik, der ligger på Sankt Hans Torv, Elmegade 27, kld. 2200 Kbh. N. Kig endelig ind!

Demos arbejder på et socialistisk og antiimperialistisk grundlag. Foreningens formål er at kæmpe mod racisme, sexisme og højreekstreme kræfter i samfundet.

Vi samarbejder med andre grupper om at ændre samfundet i en socialistisk, ligestillet og solidarisk retning.

Demos postboks 1110 – 1009 København www.demos.dk.

Tlf. 35351212 e-mail: demos@demos.dk.

Bankoplysninger: 1551 – 5686164

Indhold:

Side 7	Forord
Side 9	Afsnit I
	Det store magtspil - med Ukraine i fokus
Side 11	Ruslands nye rolle
Side 12	USA's nye imperialisme.
Side 14	USA's globale kavalleri
Side 16	Eurasien
Side 20	Den globale krise.
Side 21	Ukraines politiske krise
Side 25	Krim - Krise
Side 30	Præsidentvalget i maj og udsigten til fred.
Side 36	De danske elektroniske medier

Her følger supplerende informationer:

Side 37	Afsnit II
Side 38	Ukraines politiske historie i fem afsnit.
Side 38	Sovjetunionens opløsning og etablering af SNG
Side 40	Tidslinje for Ukraines selvstændighed
Side 48	De højreekstreme kræfter
Side 50	Ukraine – Grænselandet
Side 53	Efterskrift – August: En regering i opløsning
Side 55	Fakta om gasforsyningen.

Forord

Demos Nyhedsbrev er et temahæfte om udviklingen i Ukraine.

Vi beskriver:

- ✚ Ukraines udvikling i skyggen af EU's og NATOs lyst til "udvidelse" mod øst.
- ✚ De aktuelle militære og økonomiske strategier fra USA og NATOs indflydelse på Ukraine.
- ✚ Afslutningsvis tegner vi et billede af den politiske situation, som har kendetegnet Ukraine efter landets uafhængighed i 1991 med en kronologisk oversigt.

Udviklingen i Ukraine har de sidste 20 år været et klart eksempel på, at kapitalistisk markedsøkonomi ikke nødvendigvis fører til demokratisering og velfærd.

Efter den kolde krig har kapitalisterne kunnet klappe i hænderne over at kunne slippe de frie markeds kræfter løs næsten over hele kloden. I Ukraine er der indført demokratisk valg af parlament og præsident, men de nye markeds mekanismer har i Ukraine åbnet op for et oligarki med en udpeget regering, hvor befolkningen ikke får del i landets rigdomme og ressourcer.

Både EU og NATO har i Europa fremturet med forestillingen om at kapitalismen var den eneste løsning. Men sådan kan man ikke sige det er gået gennem de sidste 10 år, hvor krisen har sat spørgsmålstejn ved kapitalismen som løsningsmodel.

Ukraine er i dag mere splittet mellem vestlige tilnærmelser og russiske aftaler og krav, end landet kan holde til.

Den nyvalgte regering fra maj 2014 er domineret af en højre - konservativ alliance, og er et resultat af oprøret i december 2013 på Maidan pladsen, hvor hæren fik indsat en overgangsregering. Den nye regering, med oligarken Porosjenko som præsident, understøttes af en ekstrem højrefløj i Svoboda og Højre Sektor,

der har haft medvind i det uoprægede Ukraine, hvor en svækket venstrefløj står næsten magtesløs i den nuværende konflikt.

For at løse konflikten forsøger de vestlige lande i øjeblikket at gennemføre vidtgående sanktioner overfor Rusland. Det vil næppe gøre en forskel for Ruslands økonomi, der hænger uløseligt sammen med både tysk, engelsk og fransk økonomi. Det er kun et spørgsmål om tid før det store magtspil slår de ”pæne” intentioner af banen.

Vi har brug for ”tilbagetogets helte”, som militærstrategen Clausewitz¹ har formuleret det i anden sammenhæng. Dvs. Vi har brug for nogle modige politikere, som vil se mere på det enkelte lands enestående situation, hellere end at mase videre ad den vej, der indtil nu kun har optrappet konflikten: mere centralmagt.

Fremtiden for Ukraines regering er temmelig usikker, placeret mellem EU og Rusland. Og internt forekommer situationen meget betænkelig når der, som valget viste, pustes til ny – nationalismen, og når den bliver afgørende for regeringen. I løbet af sommeren er regeringen brudt sammen, og separatister - understøttet af russerne - og regeringshæren kæmper om vigtige områder i Østukraine.

Demos Temahæfte har sat sig store mål med denne udgivelse. Vi mener, at det er nødvendigt at give et bidrag til forståelsen af Ukraine, som en central udenrigspolitisk konflikt, hvor vi har været alt for ”stille”, og hvor vores tidligere ”venner” i udenrigspolitiske spørgsmål: Radikale og SF helt har lagt sig op ad EU's og NATOs politik. Og hvor Enhedslisten står i en vanskelig situation uden en bred venstrefløj bag sig.

¹ Den tyske kulturkritiker Hans Magnus Enzensberger titlen *Tilbagetogets helte* citeret den tyske militærstrateg Clausewitz for, at tilbagetoget er den vanskeligste af alle operationer. Den fornemste dåd er at rømme en stilling, der er blevet uholdbar. Information nov. 2009.

Det Store Magtspil - med Ukraine i fokus

Afsnit I

Vi vil se nærmere på Ukraines særlige politiske udvikling og muligheder, som fulgte i kølvandet på Sovjetunionens sammenbrud og USA's styrkede rolle som suveræn og eneste supermagt.

Vi retter kritik mod dansk udenrigspolitik og forsvarspolitik, som har siddet de russiske indvendinger gennem 20 år overhørig, når EU og NATO har fremturet med både økonomiske og militære udvidelser på Ruslands bekostning.

Mikhail Gorbatsjov kritiserede for et par år siden, hvad han kaldte »Vestens vinderkompleks« efter den kolde krig, som han mente helt har blokeret for vestlig kritisk selvrefleksion. Vi har overhørt mange realistiske, liberale russere, der i årevis har advaret Vesten imod en fortsat NATO-udvidelse helt frem til Ukraine, som klart er Ruslands ”røde linje”.² Den vestlige kapitalisme er *ikke* - hvis nogen troede det - en neutral, redelig model, som er ude i en ”godhedens mission”, og som har tænkt sig at underlægge sig en demokratisk dagsorden.

Oleg Tyagnybok fra Svoboda og Jatsentjuk i samtale under deres samarbejde i overgangsregeringen.

² Kronik i Politiken 28. maj 2014

Det er kapitalisme og markedsøkonomi for fri udblæsning. Eksempelvis kan vi pege på Præsident Bush's forsøg på at opkøbe det russiske olieimperium Yukos i begyndelse af dette årtusinde af oliemagnaten Mikhail Khodorkovskij³. Hvor mange af os var klare over det?

Der er mange gode grunde til at forholde sig kritisk til Vladimir Putin og hans stormagtsdrømme. Men Putins krav til Vesten om at respektere de allerede eksisterende handelsaftaler mellem de tidligere sovjetrepublikker og Rusland, og de militære aftaler, der vedrører russerne og deres allierede, er selvindlysende. Det viser sig at være fatalt at undervurdere Putins og Ruslands rolle. Ukraines nuværende krise kan kun løses med aktiv inddragelse af Rusland. Præsident Obama udtalte for nogle måneder siden, at Rusland havde nøglen til at løse konflikten. Men Vesten har smidt nøglen væk, så nu sparkes døren ind! Og i den forbindelse spiller NATOs attitude en afgørende rolle.

"Ukraine må få europæiske NATO-lande til at vågne op og bruge flere penge på forsvar." siger NATOs generalsekretær, Anders Fogh Rasmussen, i Politiken 3. juni 2014.

Og 16. juni 2014. fortsætter han:

"Det står nu klart, at Rusland betragter os som sin modstander. Det beklager jeg dybt, men vi er nødt til at forholde os til det og tage vores forholdsregler." Citat fra Politiken af samme dato.

Foghs strategi kan ikke anbefales.

³ DR 2 "Putins Fjende" om Khodorkovskij og hans olieplaner. Amerikansk dokumentar 2010.

Ruslands nye rolle.

Rusland har efter supermagten Sovjetunionens sammenbrud i 1989 fremtrådt som en ufarlig mafioso-bamse mere end den stærke bjørn, der var den ene af to supermagter under den kolde krig. Op gennem 1990'erne var Rusland strategisk balanceret mellem et spirende samarbejde med deres omverden på den ene side og et voldsomt økonomisk og strategisk pres fra de vestlige lande, specifikt fra EU og USA. Og Ruslands nye herskere ville hellere end gerne være velkomne blandt Londons rige kapitalspekulanter.

Rusland havde nok at gøre med at komme på fode efter Sovjetunionens sammenbrud. Forståelsen var øjensynligt, at den kolde krig var blevet lagt i graven, og der var etableret en midlertidig fælles forståelse af samarbejde og sameksistens. Rusland afgav efter Sovjetunionens opløsning alle sine grænselande - de tidligere sovjetrepublikker - måske i tillid til at Vesten ville respektere Ruslands "røde linje", og de økonomiske og militære aftaler med de tidligere østlande. De aftaler er brudt. Der blev formuleret fælles strategi mod terrorisme og politikker om økonomisk vækst. Og både USA og Rusland var tavse omkring nye militære engagementer, og gav udtryk for vilje til nedlukning af den kolde krigs ideologi og aggressivitet.

Men EU og NATO fortsætter udvidelserne mod øst, og Rusland bliver trængt i hele dets grænseområde mod vest, syd og sydøst. Og i tilfældet med Ukraine – bl.a Ruslands kornkammer⁴ - og Krim med den militære og økonomisk vigtige frostfrie adgang til Middelhavet, har det udløst en forudsigelig international konflikt.

⁴ Ukraine er begunstiget med noget af verdens mest frugtbare landbrugsjord. På grund af den berømte sortjord er landet blevet kaldt både Europas og Ruslands kornkammer. Kilde: Ukraine Agro.

Rusland, Putins regering og finansmænd i Rusland kæmper for deres status som ressourcestærke oligarker, der styrer en stormagt.

Rusland har søgt at udvikle samarbejde med andre stormagter, og har bl.a. indgået en stor aftale om gasleverance til Kina i foråret 2014. EU og NATO har som nævnt ladet sig forføre af sin egen ”vinder retorik” med store følger for udviklingen i Europa.

USAs nye imperialism.

Mens det så ud til, at Rusland fortsat arbejdede ud fra traditionelle militære metoder med synlige og omfattende tropper, tungt skyts og store velkendte og gennemregistrerede baser, så lagde USA en ny og mindre opsigtsvækkende strategi. USA skruede ikke ned for sit globale militære engagement, som man kunne tro efter krigen i Irak og Afghanistan.

USA har med Obama som præsident ændret militærstrategi.

Ingen store indgreb med mange soldater i krigszoner, men et globalt kavalleri, der kan rykke ud uden de store forberedelser.

USA har ændret sin basestruktur. Baserne går under det poetiske navn Lily Pads, åkander. De militære åkander skal symbolisere frøers hop rundt på åkander, så de kan komme hurtigt frem uden at falde i vandet. Anvendelsen af Lily Pads vurderes af forskellige analytikere som en potentielt katastrofal udvikling.

Én af dem, den amerikanske kilde David Vine ⁵, oplyste i 2012, at USAs engagement - i små mere eller mindre hemmelige baser, herunder dronebaser, med 20 til 200 mand, der er afsondret fra lokalbefolkningerne - er stigende. Og han advarede imod, at de er med til at skærpe spændingerne overfor Rusland og Kina i Den Persiske Golf og i Vest- og Østafrika ⁶.

⁵ David Vine, professor ved American University, Washington.

⁶ TomDispatch.com: Chalmers Johnson 15. Januar 2004 og David Vine, U.S. Empire of Bases Grows. 15. Juli 2012

Nyhedsportalen American Forces Press Service orienterede 2013 offentligheden om etablering af et nyt initiativ: Transcom på basen Scott Air Force III. En transport og sikkerhedsenhed, der skal koordinere USAs indsats i Verden. En indsats, der samtidig giver et introduktionsprogram for alle potentielle samarbejdspartnere f.eks. i områderne Afrika og Pacific Asia. Sikkerhedschefen på Scott Air Force III basen udtaler sig på portalen om Lily Pads:

"We need to go to places all over the world, and to do so, we need lily pads, if you will, to jump from one place to another to get there".⁷

Vine vurderer i 2014, at USA har militærbaser i op mod 150 lande. Det er vanskeligt at finde officielle tal, der omfatter alle eksisterende baser. Her er ingen "gennemsigtighed."

Asien ventes at få en række baser i fremtiden efter Barack Obamas nyligt annoncerede strategi for netop den region. Det paradoksale ved den nye strategi med Lily Pads er, at den er udtryk for en "almægtighed", som ikke anfægtes. Hvis andre magthavere skulle finde på at bygge små Lily Pads i USA's interessesfære, ville USA opfatte det som en klar trussel og sammenligne det med den kolde krigs værste konflikt; en planlagt placering af Sovjetunionens missiler i Cuba⁸.

Camp Bondsteel-base i Kosovo. Base Structure Report fra 2003 undlader at nævne garnisoner i Kosovo, selvom her findes den enorme Camp Bondsteel-base, der blev bygget i 1999. (Demos Nyhedsbrev nr. 97)

⁷ Yderligere om dette emne i et senere Nyhedsbrev.

⁸ Cubakrisen i 1962.

USAs globale kavalleri

Der var engang, hvor man kunne følge udbredelsen af imperialismen ved at tælle kolonierne. Amerikas version af kolonien er i dag militærbasen.

”Dette enorme netværk af amerikanske baser på alle kontinenter undtagen Antarktis, udgør en ny form for imperium, et imperium af baser med sin egen geografi, der ikke skal forventes at være på timeplanen i nogen geografiklasse i gymnasiet.”⁹.

”Krigen mod terror” er sandsynligvis kun en lille del af baggrunden for hele USAs militære strategi. Den virkelige grund til opbygningen af denne nye ring af amerikanske baser langs ækvator, er fortsat at udvide USA's imperium og styrke den globale dominans. Ønsket om "global dominans" er hoveddrivkraften bag den nye struktur, men også bureaukratiske og økonomiske interesser spiller sammen med det forhold, at dronetilhængere har fået mere magt i USAs regering, og det er blevet et afgørende element i strategien for fremtidens luftstyrke. Den nye strategi går ifølge det højreorienterede American Enterprise Institute¹⁰ ud på at skabe et "*globalt kavalleri*", der kan ride ud fra "*grænsefæstningerne*" og skyde de "slemme fyre" sønder og sammen, så snart USA får efterretning om dem. Netop med henblik på at placere USAs styrker nær ved alle "hot spots" eller farlige områder i den nydefinerede "ustabilitets bue"¹¹, har Pentagon foreslået en "omgruppering" af de enkelte baser.

⁹ Chalmers Johnson. The American Empire of Bases. Demos Nyhedsbrev 2008

¹⁰ The American Enterprise Institute for Public Policy Research (AEI) er en yderst indflydelsesrig, pro-business, konservativ tænketank, som blev grundlagt i 1943. Det er base for mange af USAs neokonservative kræfter. Tænketanken stod bag Bush's udenrigspolitik.

¹¹ "ustabilitets-buen", er defineret af folk fra det amerikanske forsvar som det område, der løber fra Andesregionen i Sydamerika (læs: *Colombia*) gennem

Ideen er, at de eksempelvis koordineres til "basefamilier" bestående af de mange nye baser inklusive mindst fire og måske hele seks permanente baser i Irak.

De nye "basefamilier" inkluderer de økonomisk svage områder af det "nye" Europa, Rumænien, Polen og Bulgarien samt områder i Asien og Afrika.¹² Lily Pads er blevet en vital del af den militære strategi om at bevare den globale dominans, hvor der kan gøres mere for færre penge. Og mens mange troede, at USA med planerne om tilbagetrækning fra Irak og Afghanistan ville få stadig færre oversøiske baser, sker det modsatte, trods varslede nedskæringer i USA's militærbudget.

Det vi kan iagttage, er at USA sætter stadig flere prikker på planeten, som ingen taler om. Modsat retorikken, har USA konkret i handling, skruet op for sit globale militære engagement, og sit globale engagement i almindelighed. Vi står overfor en ny variant af den amerikanske imperialisme

Den egentlige og overordnede forklaring på krigen i Afghanistan og senere krigen mod Saddam Hussein i Irak og de øvrige militære interventioner med blandt andet nogle NATO - landes involvering, var at finde i USA's langsigtede strategi. USA ønskede efter nederlaget i Vietnam at generobre verdensherredømmet og medvirke til en total åbning af

Nordafrika og derefter fejer tværs over Mellemøsten til Filippinerne og Indonesien.

Dette er selvfølgelig mere eller mindre identisk med det, der tidligere kaldtes den tredje verden - og måske ikke mindre afgørende: den dækker verdens vigtigste oliereserver.(Chalmer Johnson, 2004)

¹² I Asien: Pakistan, hvor USA allerede har fire baser, Indien, Australien, Singapore, Malaysia, Filippinerne og endog i Vietnam. I Nordafrika: Marokko, Tunesien og særlig i Algeriet, og i Vest Afrika: Senegal, Ghana, Mali og Sierra Leone.

verdensmarkedet. Det skulle bl.a. sikres gennem en dominerende militær tilstedeværelse, subsidiært en mulighed for hurtig udrykning, hvor som helst på kloden.

Og den ”adgang” er under stadig opbygning, og er afhængig af at udvikle samarbejde med nye partnere og ”ståsteder”, eksempelvis i de tidligere sovjetrepublikker. For ganske nylig har både USAs præsident Obama, NATO strateger og det danske forsvar understreget betydningen af en omlægning blandt andet af flyvevåbnene, så der ikke i fremtiden vil være brug for at have store styrker placeret langt væk fra et ”moderland”. Tanken om dronerne uden bemanning passer alt for godt ind i denne strategi.

Eurasien

Eurasien er betegnelsen for sammenhængen mellem Europa og Asien. Eurasien omfatter 37% af Jordens landareal og rummer ca. 73% af dens befolkning. Konfliktområderne er siden Den kolde Krig blevet forskudt fra henholdsvis Europa i den ene ende og Det Fjerne Østen i den anden ende til det centrale Eurasien. Hovedaktørerne i magtkampen er USA, Rusland og Kina. Mindre ”stormagter” som Tyskland og Frankrig stak næsen frem, da de opponerede mod den amerikansk-engelske fremfærd uden om FN mod Saddam Hussein styret. De havde nemlig deres egne olieinteresser at pleje. Eurasien er blevet interessant.

Det centrale Eurasien

Det centrale Eurasien består af lande, der fik deres selvstændighed efter Sovjetunionens sammenbrud. Azerbaijan, Georgien, Tjetjenien mellem Sortehavet og Det Kaspiske Hav, Kazakstan mod Nordøst, og Turkmenistan, Kirgizistan, Thadjisistan, og Afghanistan har grænse mod øst til Kina. I dette område beskrev vi i Nyhedsbrev 75/76 i 2003, at ”stormagternes kamp” ville komme til at stå.

Den vurdering viser sig at holde stik og har gjort det gennem de sidste 15 år. USA har, som nævnt, i forlængelse af den militære strategi om ”det globale kavalleri”, placeret mange af de små åkandebaser i dette område.

To tredjedele af Verdens kendte oliereserver ligger i Mellemøsten og i det tilgrænsende Kaspiske område. Øvrige oliefelter i Verden vil være i fare for at blive udtømte før mange af felterne i dette område. På den baggrund har vi de sidste 20 år fået en ny geopolitisk situation med skærpet konkurrence mellem de store og større magter om magt og indflydelse. Særlig betydningsfulde ville de kaukasiske lande være, de lande, der skulle udgøre transport-korridoren for bl.a. olien fra Det Kaspiske Hav. Selvom der i dag er mange tiltag til nye forekomster af olie og nye energikilder, så vil det vare en del år, før olien og gassen mister betydning, og de nye energiformer kan tages i anvendelse.

De er uafhængige af det lokale samfund, og kan betjenes af langt færre folk end de traditionelle baser. Der er placeret baser bl.a. i Kirgizistan, Qatar og Uzbekistan. Og der har, som NATOs hjemmeside beskriver det, været et positivt samarbejde og en

række forhandlinger mellem NATO og Ukraine igennem de sidste 10 år. Rusland er på vagt overfor den amerikanske militærmagts ekspansion ved dets grænser og har taget skridt til at sætte de amerikanske basemissioner i områder som Georgien, Kirgizistan og Uzbekistan skakmat.

Den første russiske flybase i post-Sovjet-perioden i Kirgizistan er netop blevet færdiggjort, fyrre miles fra den amerikanske base ved Bishkek, og i december 2003 erklærede den usbekiske diktator Islam Karimov, at han ikke ville tillade en permanent udstationering af amerikanske styrker i sit land, selvom de allerede har en base der, men det kan have ændret sig med USAs nye strategi, udviklingen og enheden Transcom. Både Georgien fra syd og Ukraine fra den vestlige del af Ruslands grænselande spiller en central rolle i kampen om dominans.

Økonomisk og strategisk er Ukraine med Krim - halvøen blevet et af 2010'ernes brændpunkter midt mellem Rusland og EU og NATO. Ukraine og Krim kan for Rusland blive en åben flanke til Middelhavet, nær det russiske flådeanlæg og adgangen til havet for gasledninger og olieledninger fra det kaukasiske område.

Ukraine opfattes, som nævnt, som Ruslands "røde linje".

De seneste begivenheder omkring Ukraine rejser flere spørgsmål om fremtidens militærstrategi og om NATOs og EUs rolle.

Vladimir Putins aktuelle politik kritiseres for at være aggressiv og udfordrende overfor den politiske status quo i Europa.

Rusland forekommer presset økonomisk og politisk, og udfordrer nu Vestens såkaldte "vinderkompleks" ved at tilsidesætte de aftaler og "spilleregler", som Vesten i de seneste 20 år har anset for at være gældende i den nye verdensorden i et nyliberalistisk Europa, og som Putins styre mere eller mindre har deltaget i. Putin havde i slutningen af maj måned 2014 inviteret nogle af de tidligere sovjetrepublikker til at underskrive "Den Eurasiske Union", som sammen med Statssamfundet SNG skulle matche EU.

I 2008 var Georgien ude i en meget alvorlig krise pga. krigen i Sydossetien, der indledtes 7. august med et militært angreb udført af Georgien ind i dets løse provins Sydossetien. Russiske væbnede styrker svarede igen med et modangreb ind i Sydossetien, og fortsatte også ind i provinser i Georgien. En foreløbig våbenhvile kom i stand ved den daværende franske præsident, Nicolas Sarkozys mellemkomst, den 12. august, som blev underskrevet af både Georgien og Rusland den 15. august 2008. Dengang blev NATO og USA kritiseret af koldkrigerne for ikke at gribe ind i konflikten. Så da krisen om Krim forværres i begyndelsen af dette år, bringer bl.a. danske politikere erfaringerne fra Georgien ind i debatten og erindrer om Ruslands brug af væbnede styrker i Sydossetien med et aktuelt ønske om militær indgriben fra Vesten. Georgien har meldt sig ud af det eurasiske fællesskab.

Der er foreløbig kun givet tilsagn om medlemskab fra Hviderusland og Kasakhstan. Det forventes, at to andre tidligere sovjetrepublikker, Kirgizistan og Armenien, tiltræder om kort tid.

Når USA og præsident Obama taler om, at Ruslands ansvar for konflikten omkring Ukraine, så vil vi hævde, at USA og EU spiller en meget central rolle i det "skjulte" politiske spil, der

ikke handler om Ukraine, men handler om verdensmarkedet og verdensmagten. Det sande er, at konflikten ikke kan løses uden Ruslands og Putins aktive medvirken.

Den globale krise.

Den globale økonomiske krise, der for alvor slog igennem i 2008, ramte Ukraine usædvanlig hårdt og arbejdsløsheden blev tredoblet i løbet af 2009.

Ukraine indgik en aftale med Rusland, der forlængede Ruslands basefaciliteter ved Sorte Havet i yderligere 25 år, samtidig med at Rusland sænkede prisen på gas solgt til Ukraine med 30 %. Ukraine håbede samtidig, at de årlige russiske standsninger af gasleverancerne ville ophøre. Leverancerne er gennem årene blevet stoppet, som afpresning, når Ukraine ikke har kunnet betale for gasen eller ikke har samarbejdet positivt med Rusland.

Den ukrainske præsident Janukovitj satte i december 2010 en række administrative reformer i gang og erklærede, at kampen mod korruptionen indenfor det offentlige havde høj prioritet. Han ville reducere antallet af offentligt ansatte gennem en decentralisering af de offentlige institutioner.

Og i slutningen af 2011 reducerede præsidenten pensionerne til retningsarbejderne fra Tjernobyl¹³, mindre erhvervsdrivende og veteraner fra krigen i Afghanistan i 1980'erne. Meget upopulære reformer.

Ukraine vendte sig mod EU og forsøgte i perioden maj 2011 til slutningen af 2013 at forhandle en frihandelsaftale på plads med EU. Umiddelbart før aftalen skulle underskrives på et EU - topmøde i Vilnius i november 2013, lagde Rusland imidlertid

¹³ Reaktorulykken 1986 i Tjernobyl havde et omfattende radioaktivt udslip. Mange tusinde mennesker blev ramt af katastrofen.

voldsomt pres på Ukraine. Præsident Putins politiske rådgiver erklærede, at hvis Ukraine skrev under, ville landet blive smidt ud af toldunionen fra 1997 med Rusland, Hviderusland og Kazakhstan. Ukraine fik valget mellem at kigge mod øst eller mod vest, og til oppositionens og Vestens store fortrydelse valgte landets præsident at kigge mod øst.

Fra 1991 til ca. 2012 svingede den politiske magt kort fortalt mellem mindst tre politiske grupperinger 1: De pro- russiske kræfter, der ønskede at rykke Ukraine politisk tættere til Rusland. 2: De pro-vestlige kræfter, der ønskede at forankre landet i EU og NATO. 3: Mafiaen, hvis ønske var at fastholde landet i den situation, som de selv nyder godt af – et kontrolleret kaos.

Ukraines politiske krise.

De europæiske medier satte i 2013 særligt fokus på krisen i Ukraine. 21. nov. 2013 erklærede præsidenten i Ukraine - Viktor Janukovitj - efter en del forhandlinger, at han som beskrevet ikke ville underskrive en aftale med EU, men i stedet samarbejde med Rusland. På samme dag indledte den politiske opposition demonstrationer på Maidan – pladsen vendt mod regeringen, da det blev klart for offentligheden, at den ikke ville ratificere frihandelsaftalen med EU. Ukraine havde igen fået valget mellem at kigge mod øst eller mod vest, og til oppositionens og Vestens fortrydelse, vurderede præsidenten, at det var bedst at kigge mod øst. Det udløste de store demonstrationer mod regeringen.

Måske skulle EU's forhandlere have udvist en større forståelse for den meget vanskelige situation, Ukraine ville komme i, hvis landet skulle indgå i et tæt samarbejde med EU og de vestlige lande. Ukraine, som - udover Moldavien - ville være det sidste land af de gamle Sovjetrepublikker langs Ruslands grænser - i Europa. EU's forhandlere skulle have udvist langt større

fornemmelse for nuancer og forskelligheder i de ”nye” landes tilknytning til Unionen.

1. dec. 2013 samledes mindst 300.000 til den største demonstration siden Den Orange Revolution i 2005.

Demonstrationerne fortsatte gennem hele december måned og havde deltagelse af op til 800.000 mennesker. Og demonstrationerne udviklede sig voldsomt.

Til tider var det demonstranterne, der var voldelige og indtog regeringskontorer og politistationer. Til andre tider var det politiet, der var i offensiven, ryddede teltlejre og gennemtævede demonstranter. Parallelt med demonstrationerne vendt mod regeringen gennemførtes en lang række demonstrationer til støtte for denne. En ”borgerkrigslignende situation” var under udvikling.

Oppositionens krav var, at frihandelsaftalen skulle underskrives, præsident Janukovitj og premierminister Azarov skulle stilles for en rigsret, der skulle gennemføres nyvalg samt indføres internationale sanktioner mod Janukovitj og hans premierminister. Vestens politikere og medier havde klart taget oppositionens ønsker om Janukovitjs tilbagetræden til sig, som løsningsmuligheden på trods af den daværende regerings legitimitet.

Gennem mere end 20 år havde EU, USA og NATO været på fremmarch mod øst gennem optagelse af østeuropæiske lande i EU og NATO og gennem indgåelse af forskellige typer af aftaler. Denne fremmarch gik umiddelbart i stå i Ukraine, bl.a. som følge af EUs svækkelse ved den dybe økonomiske krise.

EU kunne eller ville ikke bevilge den nødvendige økonomiske støtte til Ukraines nødlidende økonomi. EU's støtte kunne ikke umiddelbart matche den støtte, som Rusland ville yde for at fastholde Ukraine i det russiske fællesskab.

Vesten ønskede stadig Ukraines tilslutning til EU. Men det viste sig ikke at være så enkelt endda.

17. december 2013 erklærede Ruslands præsident, Vladimir Putin, at Moskva ville købe for 15 milliarder dollars ukrainske statsobligationer og sænke gasprisen til Ukraine.

Et statskup finder sted

Januar 2014 tog volden til og den ukrainske hær trådte ind og understøttede demonstranternes krav om Janukovitjs tilbageræden. I pressen blev der meldt om mange arrestationer, vi hørte om de første dødsofre, men hvem der stod bag optrapningen af volden var uklart.

28. januar 2014 trådte regeringschef Mykola Azarov tilbage og parlamentet ophævede en ny barsk lov, der var indført under krisen, imod demonstrationer og protester. Demonstranterne opgav besættelsen af rådhuset i Kiev mod løsladelse af 234 fængslede aktivister.

21. februar meldte præsident Janukovitj sig klar til snarest at udskrive præsidentvalg og afgive magt. Men samme dag forsvandt præsidenten ud af Kiev for senere at dukke op i den østukrainske storby Kharkov. Hæren gik aktivt ind i en ny regeringsdannelse. Siden afløste den ene vigtige begivenhed den anden. Under et nyt flertal i parlamentet, som blandt andet skyldtes, at et stort antal medlemmer af Janukovitjs Regionernes Parti valgte at skifte side, kørte lovgivningsapparatet i døgn drift. Man havde som den vigtigste handling officielt afsat præsidenten, og der blev udstedt en arrestordre på ham for mord. I januar udtalte USA's senator John McCain¹⁴ "Vi er med Jer", da demonstranter med køller og våben besatte regeringsbygningerne i Kiev.

¹⁴ John McCain er medlem af Det republikanske Parti og tidligere præsidentkandidat

Disse kredse, som blandt andre rummede deltagere med tilknytning til Højre Sektor og Svoboda, om dem forlød det, at de bl.a. havde brugt deres våben til at jage Janukovitj ud af landet og nærmest opløse regeringspartiet, som havde støttet regeringen. I dagene fra 18. til 22. februar blev næsten 100 mennesker skudt på pladsen, de fleste dræbt af snigskytter og hundredvis blev såret. Konkret var der information om, at et fagforeningskontor blev nedbrændt af ukrainske paramilitære i Ukraine, og 46 mennesker omkom. Med i angrebet og nedbrændingen var den fascistiske gruppe Højre Sektor, som blev støttet af landets militær.

Andre steder i landet blev russere og kommunister overfaldet på gaden. Vi kender endnu ikke den endelige sandhed om denne massakre. Men der blev lagt en række sten, som i tiden efter fik stor betydning for det politiske kaos, der indtrådte.

EU-politikere besøgte i en lind strøm de besatte huse og hyldede "friheden i Kiev". Hele denne proces blev understøttet, af brede kredse i de vestlige lande. I dansk TV kørte opdateringerne uden ophør. Det billede, der blev tegnet i de elektroniske medier var en korrupt præsident, som "folket" fik afsat og nu ville en helt anden demokratisk proces blive indledt. Konkret kan man sige, at der blev nedsat en overgangsregering, der blev understøttet af Obama, Nato, EU og en overvejende del af de elektroniske medier. Vi kunne have tænkt os, at det vigtige spørgsmål, der var blevet rejst i pressen havde været, hvilke kræfter, der optrappede volden og hvilke økonomiske kræfter, der kæmpede om markedet i Ukraine. En eftertænksomhedens lys på egen praksis. Men den udeblev.

Herefter gik udviklingen stærkt – meget stærkt.

Og så kom modreaktionen fra Rusland. Rusland forsøgte at påpege, at det nye styre ikke var legalt. Folkene bag styret havde bemægtiget sig magten på en "kupagtig" måde, hæren havde

taget over og underkendt det parlamentsvalg, der havde fundet sted i efteråret 2012.

Russerne kunne se til og undre sig over det internationale samfunds hurtige reaktion og accept af en overgangsregering, der var indsat ved militærets og nynazistiske kræfters hjælp.

Krim - krise

Halvøen Krim strategiske betydning kom i centrum. De vestlige kommentatorer advarede mod Ruslands eventuelle besættelse af Krim. Der var i flere døgn kameraer rettet mod Krim for at se, hvorvidt Rusland ville anvende vold og magt for at bevare adgangen til sine baser og flådehavn. Skuddene udeblev.

17.marts 2014 etablerede en selvbestaltet leder - formodentlig støttet af russerne - en folkeafstemning på Krim om mulig løsrivelse fra Ukraine. Denne folkeafstemning blev *ikke* anerkendt af det internationale samfund, men er med tiden stiltiende accepteret.

På trods af dette blev Krim - halvøen efter afstemningen erklæret for selvstændig, og den tidligere aftale om den russiske flådes manøvre mulighed blev igen sikret for Rusland. Mange pro - russere gav udtryk for stor tilfredshed med valgresultatet, som konkret betyder, at Krim annekteres af Rusland. Det forlød, at meget få procent overhovedet stemte ved det omtalte valg. Og der var stor bekymring i Vesten for, hvorledes styret ville behandle de folk, der ikke gik ind for tilslutning til Rusland, men som gerne så en selvstændighed for Krim.

Set ud fra et geopolitisk og militært synspunkt var der intet overraskende i Ruslands ønske om at sikre sig Krim og udnytte den daværende situation i Ukraines centralstyre. Men fra de vestlige medier blev forløbet beskrevet, som et faretruende, aggressivt og uforsonligt træk fra Ruslands side.

Krims tidligere historie er en lang fortælling om kampe om Krims vigtige beliggenhed.. Krim er befolket af 24 % ukrainere og 12 % "krimtartarer" og de øvrige 64 % af russere.

Den 5. maj 1992 havde Krim erklæret sig for selvstændigt, hvilket imidlertid dengang stødte på modstand i Ukraines parlament. Krim bøjede sig og annullerede erklæringen. Men i juni reagerede Rusland, annullerede dekretet fra 1954, der overdrog Krim til Ukraine, og krævede området tilbageleveret.

Kiev modsatte sig imidlertid det russiske pres og gav Krim en form for økonomisk autonomi. Krim fik ifølge forfatningen fra 1996 sin særstatus med vidtrækkende selvstyre med egen forfatning, parlament og regering, men kan ikke føre en politik, der er i modstrid med Ukraines forfatning.

Overgangsregeringen

Med militærets indgriben blev der i marts, som nævnt, nedsat en overgangsregering, som hurtigt opnåede en anerkendelse både hos USA, EU og NATO.

Arsenij Jatsenjuk fra Fædrelandspartiet blev udpeget til ny parlamentsformand, og **Alexander Turtjinov** - også fra fædrelandspartiet - blev valgt til fungerende præsident frem til præsidentvalget 25. maj. Der blev udpeget nye chefer for efterretningstjenesten og nationalbanken, ligesom man ophævede Julia Timosjenkos fængsling for korruption. Parallelt med regeringsdannelsen blev det understreget, at overgangsregeringen ønskede Ukraines snarlige europæiske integration. Det højreradikale parti Svoboda¹⁵, der øjensynligt havde fået stadig større indflydelse på Maidan-bevægelsen, indgik i den midlertidige ledelse af landet. Og Højre Sektor med de bevæbnede militser, som havde spillet en vigtig rolle på Maidanpladsen, fik vigtige poster i regeringen.

19. marts 2014 meldte Ukraine sig ud af det eurasiske økonomiske fællesskab, som Rusland har stor interesse i. Hele forløbet i Ukraine og på Krim blev af de vestlige medier, af EU og Nato hovedsageligt betragtet som et uberettiget russisk forsøg på at sikre sig fortsat indflydelse i de tidligere sovjetrepublikker. En indflydelse, der har været under stærkt pres fra et EU, som de sidste 20 år har udvidet mod øst i demokratiets og markedets navn.

¹⁵ Nationalistisk partileder med tætte bånd til blandt andet Le Pens parti i Frankrig. Svoboda var tidligere et regulært nazistisk parti. Oleg Tjagnibok har drejet det i en mere nationalistisk retning. Det er blandt andet Svobodas rolle, som kritiseres af præsident Putin, når han omtaler de fascistiske kræfter i Ukraines regering.

Bekymringen hos en del af pressen var, om vi nu ville se et Rusland, der lige som i Georgien i 2008 (se side 16), optrådte ekspansivt i samtlige grænselande.

Ville uroen brede sig til hele Ukraine og evt. til Polen eller de baltiske lande? Polen og nogle af de baltiske lande bad om støtte fra NATO, og bl.a. sendte Danmark et flådeskib af sted til Østersøen, og senest har Danmark sendt endnu et dansk flådeskib og et observationsfly til Østersøen for, som forsvarsministeren sagde 3. juni 2014 ”at vise solidaritet med NATO-lande nær Ukraine”.

Kort tid efter afstemningen på Krim brød uroen løs i det østlige Ukraine. Konflikterne mellem øst og vest trådte tydeligt frem. De østlige distrikter ønskede selvstændighed.

De vestlige medier og politikere rasede over Ruslands handlinger i konflikten, specifikt i det østlige Ukraine, hvor Rusland understøttede separatisterne.

I Danmark raslede Det konservative Folkeparti med Lene Espersen i spidsen med våbnene. Man ønskede større budget til forsvaret - en øget NATO indsats. Vi måtte være parate til en eventuel krig.

Anders Fogh, den nu afdøde NATO generalsekretær, harmedes som nævnt også over Ruslands politik.

Sanktioner mod Rusland blev iværksat både af EU og USA.

Danmark tilsluttede sig med bifald fra næsten alle Christiansborgpartierne.

17. april 2014. ved en konference i Schweiz mellem Rusland, USA og Ukraine blev der indgået en aftale, der bl.a. indeholdt, at Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde, OSCE¹⁶, der

¹⁶ Helsinki-aftalen blev underskrevet af Gerald Ford, Leonid Brezhnev og 33 andre statsledere fra Europa og Nordamerika i Helsinki den 1. august 1975

allerede havde udsendte repræsentanter i Ukraine, skulle spille en ledende rolle som mægler i krisen. Den beslutning havde ikke rakt langt. Kort tid efter beslutningen tog separatisterne i Østukraine nogle af OSCE repræsentanterne som gidsler i konflikten. De blev løsladt efter noget tid, og situationen forblev eksplosiv i store dele af Øst - provinserne.

Siden konferencen er konflikten optrappet, og der er indført yderligere sanktioner mod Rusland med den begrundelse, at Rusland ikke lever op til den indgåede Geneve - aftale.

Fra Ruslands side anbefalede udenrigsminister Sergej Lavrov, at der skulle "national dialog inden for Ukraines grænser" til, for at opnå et positivt resultat for landets fremtid. Og det skulle være en dialog, som alle regioner i Ukraine skulle deltage i, understregede han ved konferencen og på en af de efterfølgende pressekonferencer.

Konferencer og sanktioner er taget til gennem de sidste par måneder. Men uden resultat for konflikten.

Gennem april, maj, juni og juli måned har landet været delt op i pro - russiske besættere i det østlige Ukraine og provestlige myndigheder og befolkningsgrupper i det vestlige Ukraine. Den nationale dialog om en mulig løsning på "Grænselandet" s svære position mellem EU og Rusland er ikke kommet i gang. For nylig er der indgået aftaler om "våbenhvile" fra samtlige parter i konflikten. Men den er ikke blevet overholdt. Og aktuelt udkæmpes militære kampe, sideløbende med kampe om indholdet af russiske nødhjælpskonvojer til Østukraine.

Vores vurdering er, at nøglen til løsningen ikke alene ligger hos Putin, men kan findes ved, at EU og Vesten påtager sig et ansvar

ovenpå mere end to års langstrakte forhandlinger. Aftalen satte rammerne for fredelig sameksistens i Europa og førte senere til dannelsen af det vi i dag kender som OSCE (Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa).

for en ekspansiv og aggressiv markedsførelse, og begynder at respektere de vanskelige vilkår, der findes i det sammensatte land. Og at den omtalte eftertanke over egen fejlslagen politik kommer i gang, selvom det ikke er nemt. Politikerne skal bare klø på, selvom det ikke giver berømmelse eller positiv omtale lige i øjeblikket. Til sidst må det understreges, at der straks bør indledes reelle forhandlinger, der afspejler denne forståelse.

Præsidentvalget i maj og udsigten til fred.

I perioden op til det lovede præsidentvalg i maj og mulige nyvalg arrangerede separatisterne i det østlige Ukraine selvstændige valg i de enkelte østlige regioner. Deres erklærede hensigt med valget var, at der måtte tages stilling til, hvorvidt de østlige regioner ønskede selvstændighed. Der hersker megen tvivl om valgets legitimitet og evt. betydning, men det står klart, at der er store grupperinger i byerne Donetsk og Slavjansk, der ønsker selvstændighed med mulighed blandt andet for regionsvis at indgå aftaler med Rusland.

Ruslands udenrigsminister opfordrede, som nævnt, i forlængelse af en presseudtalelse fra april den nyvalgte premierminister i Kiev til at lytte til de østlige regioners ønsker. 25. maj 2014 blev der afholdt præsidentvalg i Ukraine.

Den 48-årige Porosjenko, den såkaldte Chokoladekonge, blev valgt til præsident. En stenrig oligark, som tidligere har været leder af Ukraines Nationalbank. Han havde også været den vigtigste økonomiske kilde til den "Orange Revolution" i 2004, som også var vestligt understøttet.¹⁷ (se yderligere side 43). Han fik, efter de optalte stemmer, et klart mandat af vælgerne med over halvdelen af stemmerne i første runde, og den mest udbredte

¹⁷ Den orange revolution fandt sted i 2005 og var understøttet af amerikanske dollars og amerikanske ideer om kampagnestrategier.

kommentar i danske medier til valgresultatet synes at være, at ukrainerne stod sammen i en kamp for national samling og imod pro - russiske separatister i øst.

Men det skal bemærkes, at valgprocenten var meget lav, særligt i de østlige dele af landet, hvor der var mange beretninger om, at separatisterne med vold forsøgte at forhindre folk i at stemme. New York Times¹⁸ har bragt eksempler på, at bevæbnede separatister havde truet valgtilforordnede i det østlige Ukraine med at dræbe dem, hvis de holdt deres valgsteder åbne. Så valget *alene* kan ikke give et overbevisende resultat

Porosjenkos regering står nu overfor store udfordringer. Nogle af de østlige provinser har udråbt selvstændighed, som eksempelvis har resulteret i folkerepublikken Donetsk. Der er dannet regeringer i provinser, og de har modtaget våben og materiel fra russiske leverandører. Landet er på kanten af en reel borgerkrig. Regeringen har yderligere gjort sig afhængig af de højreradikale kræfter fra Maidan-pladsen, der er blevet stærkere i de sidste år og har opnået en betydningsfuld rolle i den nye regering. Yderligere ser det ud til at højreekstreme kræfter måske spiller en betydelig rolle i militære sammenstød i de østlige regioner. I de seneste konflikter er det blevet tydeligt, at der er stærke konkurrenter til centralmagten. Deres politiske karakter er meget broget. Præsidenten står i en meget vanskelig situation. Præsident Porosjenko er orienteret mod EU og de vestlige lande, men han har også en realistisk indstilling til, at Ukraine skal have Rusland med som samarbejdspartner. Det gælder både i forhold til en fredsafslutning på de uroligheder, der mest ligner en borgerkrig, og på det mere langsigtede plan skal han sikre landets fremtid. En fremtid, der skal afklares, hvad angår militær sikkerhed, forsyningssikkerhed blandt andet af energi, herunder

¹⁸ New York Times maj 2014

gas og endelig en sund økonomisk struktur. Det er ikke USA eller EU, der har løsningen på Ukraines problemer, det er de reelle parthavere, der af egen drift må finde en løsning.

Porosjenko skal handle her og nu.

Han har kort efter valget betalt den første del af den gæld, som Ukraine har oparbejdet til Rusland for gas - leverancerne. Han har forsøgt at etablere en våbenhvile på anbefaling fra Vesten, men det ser som nævnt ikke ud til at standse de separatistiske oprørere. Landet er i krise, og er under europæisk pres, tiden har vist, at regeringen ikke kunne overleve under de nuværende forhold.

Flere sanktioner, eller udelukkelse af Rusland vil heller ikke være en farbar vej til løsning af krisen.

Og der er slet ikke brug for gamle koldkrigs-reflekser.

Vi kunne eksempelvis spørge, hvordan det lige var, det gik i Irak, I Afghanistan, I Libyen, i Syrien, i Mellemøsten, i nogle af de afrikanske lande og igen i Irak og Palæstina.

Man kunne ikke lige fjerne Saddam uden store omkostninger for civilbefolkningen. Og hvilken konsekvens fik mordet på Osama bin Laden, for Vestens eller for Danmarks sikkerhed?

Hvilken hjælp fik Verdensfreden ved mordet på Ghadaffi? Og hvad betød ”indsatsen” for civilbefolkningen i kampen mod islamisme, zionisme og fascisme? Hvad blev der af det begyndende politiske forår?

Aktuelt breder frygten sig i avisoverskrifterne for hvilke kræfter, der kan finde sammen og danne uforudsigelige alliancer mod den verdensorden, som har været dominerende efter den kolde krig.

Vi undrede os i indledningen af dette hæfte over, ”hvordan det var kommet så vidt” med Danmarks rolle i forsvars – og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

Og når vi iagttager hele forløbet omkring Ukraine, er landets sammenhængskraft, sikkerhed og udvikling blevet et tydeligt

eksempel på, at USAs politiske rolle som Verdens Politimand, er fejlslagen. Og Danmarks følgagtige forsvars- og sikkerhedspolitik et stort fejlgreb. Selv den øverste leder for ”Verdens politimand” har øje for, at opgaven måske ikke altid er givet, ikke er hans eller ikke kan anvendes i alle situationer.

Præsident Barack Obama sagde i en tale på det amerikanske militærs eliteakademi West Point:

*»Amerika må altid lede verden. Hvis vi ikke gør det, så vil andre gøre det. Det militær, I er gået ind i, er og vil altid være ryggraden i dette lederskab«. Men så tilføjede han:
»Men det amerikanske militær kan ikke i hvert evig eneste tilfælde være den eneste – og ikke engang den primære – komponent i vort lederskab. Blot fordi vi har den bedste hammer, betyder det ikke, at ethvert problem er et søm«.*

Han tvivler ikke på USA's lederskab. Det gør vi. Men han har ret i, at ikke alt kan klares med en hammer.

Men det er ikke kun i sagen om Ukraine, at vores NATO - medlemskab, deltagelse i de ”villiges koalition” og halehængspolitik til USA de sidste 20 -30 år ikke har givet de forventede positive politiske resultater. Vi har ikke i Danmark haft en reel sikkerhedspolitisk drøftelse siden fodnotepolitikken afskaffelse, Sovjetunionens opløsning og NATOs nye agenda om terrorbekæmpelse.¹⁹ Næsten hele folketinget har været enige om at sende danske soldater ud i en krig langt udenfor Europas

¹⁹ Fodnotepolitikken dominerede dansk forsvars og udenrigspolitik op gennem 1960 og 1970. Danmark havde med fodnoterne en nuanceret holdning til beslutninger i NATO, og besluttede fra sag til sag, hvorvidt Danmark kunne deltage i evt. projekter. Politikken er blevet forhånet fra den Borgerlige regering i 1980'erne kom til magten.

grænser. Vi er blevet præsenteret for en holdning til krig, som lå langt fra efterkrigstidens pacifisme hos de Radikale og i SF's politik, og det har vist sig at være en vej uden ende.

Vi har de sidste årtier opdraget de unge til, at det var heltemodigt at drage i krig langt væk fra Europa for at deltage i en krig, som var erklæret af præsident Bush efter terrorangrebet i New York.

En forfærdelig handling, som vi stadig står afmægtige overfor.

Vi er ikke kommet mange skridt videre i en forståelse af staternes forskellighed og nationers forskellige politiske holdninger.

Vi har i Danmark ikke haft en langsigtet debat om hvad uhindret vækst og kapitalisme betyder for udviklingen på internationalt plan. I Demos efterlyser vi mange flere "fodnoter", både hvad angår verdensfreden og verdensøkonomien.

Konflikterne i Ukraine har sat fokus på problemerne ved EU og Natos "almægtige" strategier. Og i den sammenhæng er der ikke brug for de samme gamle "koldkrigsreflekser", sådan som Anders Fogh og de politiske højre kræfter i Danmark ellers har været ude og blæse i trompet for.

Det er på høje tid, at dansk sikkerheds- og forsvarspolitik bringes tilbage til folket ved debat, høringer og beslutninger, der afspejler langt mere humane principper end dem, der er styrende i den aktuelle Europæiske og Internationale politik.

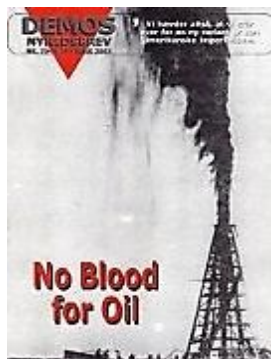

Mandag d.20. juli 2014 udløb fristen for flyfabrikanter for at deltage i udbuddet på at producere nye fly til det danske luftvåben. Alle partier i Folketinget har sagt ok til nye flyindkøb – undtaget Enhedslisten. Indkøbet er ikke anbefalet af eksperter i fremtidens luftvåben. (læs mere på www.demos.dk) Eksperterne mener, at vi og NATO har behov for droner og meget få kampfly af Joint Strike Fighter fly i fremtiden. Indkøbet har ikke været til folkelig debat, men baggrunden er et forlig indgået mellem de "traditionelt tænkende" politiske partier.

De danske elektroniske medier

De fleste danske elektroniske medier har haft problemer med at analysere situationen i Ukraine. Hvis det da ikke lige handlede om styret i Kiev, som let og elegant benævnes som *regeringen*, selvom der kunne stilles mange kritiske spørgsmål til valg, kandidater og finansiering. Eller når det drejer sig om de mistænkeligt veldisciplinerede og velbevæbnede folk, som besætter bygninger på en koordineret måde tværs over Ukraine, så er det stadig let at benævne dem som enten ”russere” ”militser” ”oprørere” ”separatister” eller ”aktivister, der er styret af Rusland”. Men at skrive grundig historik og kritiske analyser af de vestlige landes rolle i de mange konflikter, der har vist sig efter den kolde krig, det er svært. Og det efterlyser vi. Pressen har et stort ansvar for at formidle tydelige og skarpe analyser midt i en krisetid. Vi ser meget få af slagsen, og undertiden kan vi undres over at Jyllandspostens redaktør undertiden er den mest nuancerede kommentator i de elektroniske medier.

Læs Demos Nyhedsbreve på
hjemmesiden www.demos.dk.

Ukraines politiske historie. Afsnit II

Ukraines politiske historie.

Supplerende, men nødvendigt læsestof har vi lagt ind på de næste 18 sider i fem afsnit.

- Sovjetunionens opløsning og etablering af SNG.
- Ukraines selvstændighed og en tidslinje over den politiske historie siden selvstændigheden
- De højreradikales resultater ved valget i 2014
- Omtale af landets geopolitiske status - Grænselandet
- Gasleverancernes betydning.

Som nævnt svingede den politiske magt fra 1991 til ca. 2012 mellem mindst tre politiske grupperinger: pro - russiske kræfter, der ønskede at rykke Ukraine politisk tættere til Rusland; pro-vestlige kræfter, der ønskede at fortsætte reformvejen og forankre landet i EU og NATO; og endelig mafiaen med det kontrollerede kaos. I 1991 stemte 90 procent af ukrainerne for uafhængighed, et afgørende bidrag til Sovjetunionens fald.

1. Sovjetunionens opløsning og etablering af SNG.

Sovjetunionen blev den 8. december 1991 erklæret opløst af præsidenterne for Ukraine, den Russiske Føderation og Hviderusland. Sovjetunionen og de dannede i dets sted Statssamfundet af Uafhængige Stater (SNG) for en fredelig opløsning af Sovjetunionen. Ukraine erklærede sig for atomvåbenfri og neutral, og ville gerne lade sig integrere i Europa. Få dage senere sluttede syv andre tidligere Sovjetrepublikker sig til Statssamfundet.

SNG er i dag minimeret og tilbage står Det eurasiske økonomiske Fællesskab og en hvilende union, der er arbejdet på siden 2011, med meget få medlemmer. Putin har underskrevet den i 2014, og den er planlagt til iværksættelse i 2015. Ukraine er udtrådt af toldunionen maj 2014.

De 10 lande var Azerbajjan, Armenien, Hviderusland, Georgien, Kazakhstan, Kirgizistan, Moldavien, Rusland, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan og Ukraine. I september 1993 underskrev statsoverhovederne en aftale om oprettelsen af en økonomisk union for at skabe økonomisk fællesskab baseret på fri bevægelighed af varer, serviceydelser, arbejdskraft og kapital. Dette for at fremme koordineret valuta, told, priser, skat og ekstern økonomisk politik; - med andre ord en parallel til EU. Aftalen ændrede sig både hvad angår indhold og deltagerlande i løbet af de næste 20 år.

I oktober 2000 underskrev statsoverhovederne fra fire lande (Hviderusland, Kazakhstan, Kirgizistan, Rusland og Tadjikistan) en Aftale om oprettelsen af det Eurasiske Økonomiske Fællesskab (EAEC). Pt har Armenien, Moldavien og Ukraine observatørstatus i EAEC. I september 2003 underskrev de fire lande, - Hviderusland, Kazakhstan, Rusland og Ukraine en aftale om oprettelsen af CES (Common Economic Space- fælles økonomisk område). I oktober 2005 anmodede Uzbekistan om optagelse.

Samfundet SNG havde især på det økonomiske og militære område vanskeligheder med at definere rækkevidden af den nye alliance, og som historien har vist det, har Ukraine været under pres fra forskellig side. Landet har i hele perioden været gennem flere omvæltninger, og civilbefolkningen har ikke fået bedre vilkår under de skiftende forhold. Samtlige præsidenter fik opgaven at forsøge at holde sammen på de forskellige grupperinger og sikre oligarkernes økonomiske interesser. Præsident Porosjenko er én af oligarkerne, han er økonomisk indsyldt i oligarkiet og er orienteret mod Vesten. Så han er pro-EU og Nato og derfor umiddelbart velkommen på posten.

2. Tidslinie for Ukraines selvstændighed

August 1991. Leonid Kravtjuk blev præsident fra 1991-94. Kravtjuk brød med Kommunistpartiet og slog herefter ind på en konsekvent kurs for Ukraines selvstændighed og var med til at grundlægge SNG. Som præsident støttede Kravtjuk en meget nationalistisk kurs, ikke mindst i forholdet til Rusland.

Juli 1994. Det første præsidentvalg ved stemmeurnerne fandt sted i juni og juli 1994 efter Sovjets sammenbrud. Leonid Kutjma fra Kommunistpartiet vandt præsidentvalget over Kravtjuk. Leonid Kutjma, som var tidligere premierminister fik 52 % af stemmerne, indgik i et tættere samarbejde med Rusland og gav tilslutning til i fuld udstrækning at indgå i Statssamfundets økonomiske union. Kutjma var præsident fra 1994-2004

14. december 1999, fem år senere blev den da partiuafhængige Leonid Kutjma genvalgt ved Ukraines 2. præsidentvalg med 56 %. Kutjma lovede at fortsætte markedsreformerne og den pro-vestlige politiske tilnærmelse til EU, USA og NATO. Efter aftale med oppositionen udnævnte Kutjma i slutningen af december nationalbankdirektør **Viktor Jusjenko** til ny premierminister. Jusjenko var støttet af centrum-højrepartier. Internationale observatører kritiserede valgprocessen, men det var igen et valg ved stemmeurnerne. I januar 2000 dannede 11 centrum-højreorienterede partier en koalition til støtte for Kutjma, og understregede behovet for reformer.

Den 16. april 2000 godkendte 90 % af befolkningen ved en folkeafstemning et reformforslag fra præsidenten, der bl.a. ville give ham mulighed for at opløse parlamentet, hvis han kom i den situation, at han ikke kunne opnå flertal for nye reformforslag. Oppositionen protesterede mod hans tilnærmelse til vestlig

markedsøkonomi og udtalte deres frygt for, at Ukraine var på vej mod at blive et diktatur. Men Leonid Kutjma nærmede sig dog også sin russiske kollega Vladimir Putin med ønsket om et øget teknologisk og militær samarbejde mellem de to lande. Kutjma forsøgte at balancere mellem EU og Rusland. Ikke nemt!

1 april 2001 afsatte parlamentet premierminister Jusjenko. Han var ellers opfattet som den største garant for gennemførelsen af de reformer, som Vesten krævede for optagelse i de vestlige organisationer. Hans afsættelse udløste en politisk krise. Krisen gjorde splittelsen mellem de tre politiske grupperinger - de pro-russiske kræfter, de pro-vestlige kræfter, og endelig mafiaen - meget tydelig.

Samme måned undertegnede Ukraines præsident Kutjma en omfattende teknologisk og militær samarbejdsaftale med Rusland. Rusland forblev landets største handelspartner. Ukraine valgte ikke at deltage i SNG-landenes toldunion. Det betød, at landet i nogen grad forsøgte at orientere sin udenrigshandel mod andre markeder.

1 marts 2003 demonstrerede titusinder i Kiev og krævede præsident Kutjmas tilbagetræden. Selv om Ukraine fortsat erklærede sig interesseret i optagelse i EU og NATO, indgik landet senere i september endnu en aftale med Rusland, Hviderusland og Kazakhstan om oprettelsen af et fælles økonomisk rum (CES). Det udløste intern kritik i landet og frygt for, at det ville hindre en tilnærmelse til Europa.

24. november 2004 blev der afholdt præsidentvalg. Landets centrale valgkommission udpegede Viktor Janukovitj som vinder af præsidentvalget. Han opnåede 49% og modkandidaten Jusjenko opnåede 46 %

Den orange revolution 2004- 2010

Den Orange Revolution begyndte som en protest imod den påståede valgsvindel, som havde givet Moskva-kandidaten Viktor Janukovitj, præsidentmagten ved valget 2. december 2004. Men Janukovitj blev nedstemt ved en mistillidsafstemning, og et nyvalg blev gennemført senere i december.

Den 20. januar 2005, erklærede højesteret Viktor Jusjenko for vinder af præsidentvalget. Nu skulle Viktor Jusjenko overtage præsidentmagten. Konflikten brød ud i lys lue. Det tætte løb mellem de to kandidater, og en åbenlys udenlandsk indblanding fra både russisk og vestlig side, udløste omfattende og langvarige demonstrationer fra begge kandidaters tilhængere. Janukovitj fik især støtte fra den østlige del af landet, hvor båndene til Rusland historisk har været tættere end til Vesteuropa. Den stærke regionale opdeling af stemmerne skabte frygt for en deling af landet, men begge kandidater erklærede, at de ønskede et forenet Ukraine. Regeringens kandidat, Viktor Janukovitj, havde så godt som monopol på massemedierne. Jusjenkos tilhængere var dominerende i den vestlige del af landet og hovedstaden Kiev, hvor de store demonstrationer blev afholdt. Demonstrationerne i Kiev var ikke kun et resultat af en spontan følelse af frihed og oprørstrang selvom demonstranterne i Kiev og andre byer, var ukrainske borgere. Det er mere end sandsynligt, at professionelle valgstrateger finansieret af Washington havde en finger med i spillet. Begrebet ”Pora” *, der betyder It’s time, blev nøgleordet for den planlagte valgstrategi, som var velkendt fra Serbien og Georgien. Slaget skulle vindes af trænedede valgstrateger, som på bedste spin - vis skulle lede slagets gang ligesom det var lykkedes både i Serbien og Georgien.

**Pora: Første gang strategien blev brugt med succes, var da Serbiens ungdomsorganisation Otpor med hjælp fra amerikanske strateger, meningsmålingsfolk og diplomater fik vippet Slobodan Milosevic af pinden i december 2000. En af hovedarkitekterne bag den serbiske kampagne var den daværende amerikanske ambassadør i Beograd, Richard Miles.*

Sidste år gentog han ved hjælp af ungdomsorganisationen Kmara operationen i Georgiens hovedstad, Tbilisi, hvor han var blevet fløjet ind som ny ambassadør. Og den daværende georgiske oppositionsleder, Mikhail Sakashvili, var på kursus hos Otpor-folkene i Beograd, før det gik løs. Nu er han Georgiens præsident.

Et af de centrale elementer i strategien er at sikre, at oppositionen er i stand til at præsentere troværdige exitpolls i god tid før selve valgresultatet, for derved at sikre sig initiativet i forhold til medierne. Og allerede på valgaftenen i Ukraine forelå exitpolls, som de gjorde det i Tbilisi. De amerikanske organisationer Freedom House og det demokratiske partis The National Democratic Institute, der arbejder for at fremme demokrati verden over, har således trænet og betalt flere tusinde lokale valgobservatører for at supplere valgobservatørerne fra bl.a OSCE og Europarådet.

I Ukraine forlyder det, at man ligger på et beløb omkring 14 millioner dollars. Ud over The National Democratic Institute, som den tidligere amerikanske udenrigsminister Madeleine Albright leder, er hovedorganisationerne bag kampagnen ifølge journalist Ian Traynor fra den engelske avis The Guardian, republikanernes International Republican Institute, det amerikanske udenrigs-ministerium, USAid, og milliardæren George Soros Open Society Institute.

Kilde: <http://www.theguardian.com/world/2004/nov/26/ukraine.usa>

Hvis oppositionens kandidat, den liberale Jusjenkos budskab skulle nå ud til folket, måtte det ske på en anden måde end gennem massemedierne, som var statsdominerede.

Ideen blev at farve gadebilledet **orange**. Det tog tid at iværksætte, men fordelene var, at store dele af befolkningen dermed blev involveret i processen. Efter et stykke tid kunne

man begynde at se de orange farver i gaderne i Ukraines hovedstad Kiev. Først i mindre mængder, for eksempel på plakater med oppositionens præsidentkandidat Viktor Jusjenkos dengang endnu ikke arrede ansigt på²⁰.

Så begyndte der at dukke orange vimpler op, siden alle mulige slags orange effekter - solbriller, paraplyer, ja, selv en orange sodavand »Premier Appelsin« med Jusjenkos slogans på. Finansieringen var amerikansk, ligesom de politiske råd og marketingsideer var det.

Efter den politisk turbulente periode overtog Jusjenko præsidentposten den 23. januar.

Magtskiftet blev kaldt »Den Orange Revolution» på grund af farvebilledet i valgpropagandaen. Den russiske præsident Putin, der ellers havde støttet Janukovitj måtte ønske Jusjenko tillykke med sejren, og erklærede at udviklingen af venskabelige og ligeværdige relationer mellem de to lande fortsat havde Ruslands højeste prioritet.

1 februar 2005 udpegede parlamentet med overvældende flertal Julia Timosjenko til ny premierminister og leder af koalitionen mod Janukovitj. Timosjenko, der var allieret med Jusjenko, var samtidig en af de mest vidtgående reformtilhængere og på det tidspunkt en erklæret støtte i kampen mod korrupsion. De centrale punkter i hendes regeringsprogram var at få Ukraine optaget i EU og NATO.

Men i september opløste præsident Jusjenko premierminister Julia Timosjenkos regering og afsatte hende fra posten. Man kan jo gætte på, hvad årsagen til denne ændring måtte være. Udefra så det uforståeligt ud. Hun blev erstattet af Jurij Jekhanurov, som var orienteret mod Rusland. Jusjenko fik på denne måde en

²⁰ Jusjenko fik senere en forgiftning, der højst sandsynligt var iværksat af politiske modstandere. Hans hud blev helt dækket af arvæv.

usædvanlig skarp politisk modstander af reformpolitikken ind i ledelsen. Timosjenko udtalte ved sin aftræden, at Jusjenko i realiteten havde ødelagt den politiske liberale alliance og dermed landets fremtid. Og parlamentarisk ro blev der ikke.

1 januar 2006 afbrød Rusland²¹ forsyningen af gas til Ukraine, da Kiev nægtede at betale en ekstrem forhøjelse af markedsprisen. Det russiske statslige gasselskab Gazprom²² havde ellers solgt gas til de tidligere medlemsstater af Sovjetunionen til særlige venskabspriser efter aftalerne i SNG, og de forsøgte på denne måde at straffe Ukraines ledelse. De ukrainske myndigheders svar på det russiske skridt var at forsøge på at opnå større uafhængighed af Moskva og at etablere tættere forbindelse til Vesteuropa.

1 marts 2006 gennemførtes parlamentsvalg, der igen blev vundet af Janukovitj' Regionernes Parti. De fik 186 af parlamentets 450 pladser. Det blev fulgt af Timosjenkos Blok, der fik 129 pladser, mens præsidentens parti måtte nøjes med 81 pladser. I august var præsident Jusjenko derfor tvunget til at udnævne sin gamle rival Janukovitj til premierminister i spidsen for en pro-russisk koalition. Samarbejdet varede dog kort. Landet gennemlevede i marts-april 2007 en parlamentarisk krise, der kulminerede, da

²¹ Russisk indflydelse: Det er dog ikke kun amerikanerne, der har en finger med i spillet. Rusland har også haft en yderst aktiv rolle i forsøget på at få valgt deres favorit Viktor Janukovitj. Putin har haft en af sine førende spindoktorer, Gleb Pavlovskij, i Kiev for at lede Janukovitjs valgkampagne. Og ifølge liberale kredse i Moskva har Kreml skudt op mod 300 millioner dollars ind i kampagnen. Putin selv har op til hver valgrunde besøgt Ukraine og stået side om side med Janukovitj. Russisk tv, der også kan og bliver set af den russiske del af Ukraines befolkning, har endvidere ført en ensidig pro-Janukovitj dækning af valgkampen.

²² Læs afsnittet om Gassen s.55

præsident Jusjenko afsatte regeringen og dermed Janukovitj og udskev valg igen til den 27. maj 2007. Den beslutning blev udfordret af den afsatte premierminister Janukovitj og hans støtter. Valget blev derfor først afholdt i september, da præsidenten og Janukovitj havde indgået et kompromis.

September 2007 vandt Julia Timosjenko valget.

Valget blev denne gang vundet af Julia Timosjenkos blok og præsidentens blok. Godt 2 år efter at være blevet afsat kunne Timosjenko derfor i december atter overtage posten som premierminister. Hun gik igen i gang med at lægge afstand til Rusland. Da Ukraine og Polen blev udpeget af UEFA til at være værter for Europamesterskaberne i fodbold i 2012, offentliggjorde hun i maj 2007 en artikel i tidsskriftet *Foreign Affairs*. Artiklen havde navnet «Containing Russia» (Inddæmning af Rusland) og den skabte en diplomatisk krise med den store nabo i øst.

Georgiens angreb på Sydossetien og Abkhasien i 2008 og Ruslands efterfølgende invasion (se side 16), skabte imidlertid også en dyb politisk konflikt mellem præsident Jusjenko og premierminister Julia Timosjenko. Mens præsidenten fordømte Ruslands indgriben i konflikten, var Timosjenko mere tilbageholdende i sin kritik. Det blev igen et spørgsmål om samarbejdet kunne holde til uenighederne.

I løbet af 2009 tog den anti-russiske retorik til i den ukrainske regering. I august erklærede den russiske præsident Medvedev efterfølgende, at Rusland ikke kunne samarbejde med Ukraine med den politiske sammensætning, parlamentet havde og med parlamentets anti-russiske politik. Ukraine svarede igen ved at kritisere Ruslands ”Imperie kompleks”.

Præsidentvalget i februar 2010 blev efterfølgende vundet af den Viktor Janukovitj, der i anden runde fik 48,95% af stemmerne, mens Julia Timosjenko fik 45,47%.

Landet forekom igen splittet mellem øst og vest. Janukovitj fik, som forventet, overvejende støtte i landets østlige del, mens Timosjenko hentede sin opbakning i den vestlige del.

Efter valget var Janukovitj trådt tilbage som leder af sit parti, Regionernes Parti, som han havde været leder af siden 2003, for at udfylde præsidentposten igen. Den nye formand efter Janukovitj - Mykola Azarov - overtog i marts premierministerposten efter Timosjenko. Året efter, i 2011 blev hun igen fængslet efter politisk dom.²³

Den politiske scene fra før den «orange revolution» i 2005 var dermed genetableret.

EU var splittet i sin fordømmelse af rettens dom over Timosjenko. På den ene side protesterede EU, men på den anden side ønskede man at knytte Ukraine tættere til sig. EU var nødt til at forsøge et samarbejde med den valgte præsident. Allerede præsident Jusjenko havde så sent som i 2010 erklæret, at han ikke umiddelbart ønskede at søge om medlemskab med EU, men at han ønskede aftaler om samhandel og visumfrihed – en associeringsaftale. (En aftale, som er indgået i juni 2014 sammen med bl.a. Moldova).

²³ Oppositionsleder Julia Timosjenko blev i oktober 2011 idømt 7 års fængsel for magtmisbrug i forbindelse med indgåelsen af en gasaftale med Rusland i 2009. Retsvæsenet havde forberedt flere andre sager mod hende, der dog alle faldt fra hinanden. I en periode i april-maj 2012, atter i oktober-november 2012 og i november-december 2013 gik Timosjenko i sultestrejke i protest mod hendes fængselsdom.

Parlamentsvalget i oktober 2012 gav en tilbagegang til det regerende Regionernes Parti men pga. det ændrede valgsystem gik partiet 10 mandater frem til 185. Timosjenkos Fædrelandsparti gik tilbage, og mistede 55 mandater og måtte nøjes med 101. Det nye liberale oppositionsparti UDAR under ledelse af sværvægtsboksere Vitali Klitschko stormede ind i parlamentet med 40 mandater.

Kommunistpartiet gik 5 mandater frem til 32, og det højre-nationalistiske Svoboda²⁴ parti kom ind med 37 mandater. I december udpegede Janukovitj premierminister Mykola Azarov til en ny periode for en regering bestående af Regionernes Parti, Kommunistpartiet og 10 uafhængige parlamentsmedlemmer som nu udgjorde flertallet. Det var denne regering, der blev afsat i begyndelsen af 2014.

3. De højreekstreme kræfter

Svobodas 37 mandater blev holdt uden for indflydelse.

Den politiske opposition fra Fædrelandspartiet, Svoboda og UDAR afviste i en fælles pressemeddelelse 12. november 2012 valgresultatet som ugyldigt.

Partiet Svoboda spillede en omfattende rolle ved demonstrationerne på Maidanpladsen sammen med Pravy Sektor (Højre Sektor). Svoboda er det parti som Europa Parlamentet tog afstand fra i 2012 på grund af racisme og antisemitisme.

Oleg Tyagnybok var fører for "Ukraines Nationalsocialistiske Parti" og er fortsat fører for partiet efter det skiftede navn til Svoboda. Svoboda har været et erklæret nynazistisk parti, der er antisemitisk, russerfjendtligt og fortrinsvis har deres støtte i det

²⁴ Om højrefløjen: De ekstreme nationalister, som er organiserede i nazigrupper deltog i "oprøret" i Kiev. Og det højreorienterede eller fascistiske parti Svoboda er repræsenterede i overgangsregeringen, og har bl.a andre haft besøg af højreradikale grupper fra Danmark v. Daniel Carlsen, der er formand for det lille Danskernes Parti og fra Svenskernes Parti.

vestlige Ukraine. Grundlæggeren af Svoboda - Andrij Parubiy har tidligere også fungeret som leder af Højre Sektor, der har rødder tilbage til de ukrainere, der under anden verdenskrig kæmpede på tysk side mod den sovjetiske stat. Så der er personlige forbindelser og ligefrem personsammenfald mellem de to højreradikale partier. Pravy Sektors folk er ekstremt radikale. Pravy Sektor var med til at vende de fredelige protester til voldelige angreb på uropolitiet og regeringen. De optrådte som en trænet og bevæbnet paramilitær enhed i de mange dage på Maidan pladsen i Kiev. De kom også til at spille betydelig rolle under oprøret på Maidanpladsen og i tiden derefter. Højre Sektor var bevæbnede, da de deltog i besættelsen af regeringsbygningen, indtil præsident Janukovitj trak sig tilbage, og der blev dannet en overgangsregering.

De to nævnte partiledere er blevet magtfulde mænd med stor indflydelse uafhængigt af den konkrete stemmeprocent. I overgangsregeringen fik Svoboda meget vigtige poster. Bl.a. blev samme Parubiy sekretær for den nationale sikkerheds- og forsvarskomite, som skulle føre opsyn med forsvarsministeriet og de væbnede styrker. Parubiy har også gode forbindelser til Jatsentjuks Fædrelandsparti. Jatsentjuk blev leder af overgangsregeringen. En overgangsregering, der straks blev accepteret som forhandlingspartner i USA og i EU.

En nylig opinionsundersøgelse viste, at Svobodas kandidat Tyagnybok ville opnå 2,5 % af stemmerne medens Højre Sektors leder Dmitri Yarosh ville opnå 1,6 %. Det er således ikke det store folkelige gennembrud vi ser, men fascisterne har omfattende kontakter til nogle af de store oligarker. Det var et spørgsmål om, hvor længe de ville understøtte Porosjenkos ledelse, eller om de ville forsøge at få presset et nyvalg igennem, for at sikre dem en større stemmeandel.

Obama og Jatsentjuk udveksler håndtryk maj. 2014

Og det er jo, hvad der er sket i august

Det nuværende parlament blev, som det fremgår, valgt i 2012. Vi kan konkludere, at højrefløjen opnåede en styrket magtposition både i regeringen og i de østlige distrikter.

Om de har mulighed for et større gennembrud ved et kommende valg er et åbent spørgsmål, men vi kan frygte, at nationalismen kommer til at spille en større rolle.

4. Ukraine – grænselandet

Hvad ved vi om Ukraine udover de sidste måneders uroligheder?

Vi går lidt tilbage i historien. Ukraine deles af floden Dnjepr i en østlig og en vestlig del. Og landets politiske forhold har gennem alle tider været præget af en befolkning på ca. 50 millioner indbyggere med deres forskellige ønsker om selvstændighed, opsplitning i mindre regioner og skiftende fremmed dominans. Og dertil dets størrelse på 603.700 kvadratkilometer.

Ukraine er et slavisk ord og betyder grænselandet, og områderne har haft meget flydende grænser. Landet har været en del af det Storpolske rige og af Østrig-Ungarn, samt senere i den nyere historie en del af Rusland. Herefter blev Ukraine én af sovjetrepublikkerne.

Det nuværende Ukraine grænser op til Hviderusland mod nord, Rusland mod nordøst, Polen, Slovakiet og Ungarn mod vest og Rumænien og Moldavien mod sydvest.

Landet har kystlinje langs Sortehavet med den store havneby Odessa i det egentlige Ukraine og den vigtige flådeby Sevastopol på Krimhalvøen. Eftersom Ukraine har været omstridt og ofte behersket af stærkere naboer, først og fremmest russere og polakker, så har selvstændige politiske og sociale institutioner og en særlig ukrainsk kulturel enhed, haft svært ved at slå rod og udvikle sig. Ukraine har to gange i historien eksisteret som selvstændig stat, fra 1918-21 og efter Sovjetunionens sammenbrud i 1991 og frem til i dag.

Republikken Ukraine

Republikken Ukraine fik først sin nuværende forfatning i 1996. Forfatningen foreskriver, at den lovgivende magt ligger hos et parlament med et kammer, Det Øverste Råd, *Verkhovna Rada*, som har 450 medlemmer, der vælges for fire år ved almindelige valg.

Den udøvende magt ligger hos præsidenten, der vælges for fem år ved direkte valg. Præsidenten udpeger en premierminister, og efter dennes forslag også den øvrige regering, som skal godkendes af parlamentet.

Premierministeren er regeringschef og ansvarlig for den førte politik. Parlamentet kan ændre forfatningen, og det kan beslutte at indbringe præsidenten for forfatningsdomstolen.

Forfatningen giver mulighed for en betydelig grad af decentralisering.

Ukraine er inddelt i 24 distrikter og desuden har Krim og Havnebyen på Krim, Sebastopol haft en særstatus. Landet har været gennem flere omvæltninger, og civilbefolkningen har ikke fået bedre vilkår under de skiftende forhold.

Samtlige præsidenter fik opgaven at forsøge at holde sammen på de forskellige grupperinger, sikre oligarkernes økonomiske interesser og indgå alliancer med samarbejdspartnere både i EU og mod Øst.

Ukraine med de store byer, floden Dnepr, der deler landet i en østlig og en vestlig del og klart afspejler Krims centrale Position ved Sortehavet og det Azovske Hav.

5. Om gassen

Vi kan ikke undlade at omtale Ruslands store gas - og energi leverancer som afslutning på beskrivelsen af de mange faktorer, der spiller ind i konflikten i Ukraine.

Det er blevet lysende klart ved de seneste debatter i EU om iværksættelse af sanktioner mod Rusland, at flere lande tøver med sådanne sanktioner, da de frygter, at Rusland standser leverancerne af den gas, som de er afhængige af. Denne afhængighed spiller ind i de politiske handlemuligheder de forskellige EU lande har opbakning til at iværksætte i deres bagland, når EU vil agere på hele Unionens vegne.

Vi har i dette temahæfte peget på det eurasiske områdes afgørende betydning for fremtidig energiforsyning og dermed økonomi. Og Ukraine har sin egen centrale rolle med hensyn til sikkerhed i leverancer fra Ruslands enorme gasnet. Øget europæisk uafhængighed af russisk naturgas har længe været højt på dagsordenen både i Bruxelles og såmænd også i Washington. Men udsigten til uafhængighed af Gazprom ligger langt forude.

Tidsskriftet "Ingenøren" bragte 5. april 2014 en artikel om Europas energisikkerhed med reference til en rapport om de amerikanske energistrategier.

Ifølge artiklen dækker det europæiske naturgasnet stort set hele Europa. Som det fremgår af kortet på næste side strømmer naturgassen ind i det europæiske naturgasnet fra de mange felter i Nordsøen, fra Rusland eller fra LNG-terminaler (Liquefied Natural Gas/ flydende naturgas).

Felterne i Nordsøen fører naturgas i land i Norge, Holland, Belgien, Storbritanien og Danmark. LNG terminalerne er fordelt langs kysterne i en række europæiske lande.

Det oplyses, at Rusland i 2010 sad på 34 % af naturgas-leverancerne til EU, og hverken på kort eller mellemlang sigt ses der nogle alternativer.

”Hverken en sydlig gaskorridor fra den Kaspiske region, import af LNG, skifergas eller øget import fra Nordafrika kan gøre det ud for de milliarder af kubikmeter gas, der strømmer ind fra Rusland. Naturgassen fra Rusland kommer via store landleddninger ind gennem Østeuropa”.

Ifølge artiklen ligger Norge nr. 2 som leverandør efter Rusland. Også Algeriet, Qatar og Libyen er storleverandører gennem LNG-terminaler, men de er ikke i nærheden af hverken Rusland eller Norge. Ifølge rapporten fra august 2013²⁵ til den amerikanske kongres er den europæiske gasforsyning af national interesse for USA. Samme rapport gør det klokkeklart, at uafhængighed af Rusland har meget lange udsigter.

²⁵ Se side 55 citat fra Option and Challenges to Natural Gas... august 2013.

Rapporten peger tværtimod på flere analyser, der peger på det modsatte. Øget europæisk afhængighed af naturgas fra Rusland. Rusland har gennem Gazprom* et veludbygget gas-net, der sikrer gas fra Sibirien til Europa. Det sker blandt andet gennem Ukraine, men også rørledningen Nord Stream, der løber på bunden af Østersøen forbi Bornholm, er en central spiller i det enorme gas net.

Gassen fra Det Kaspiske Hav kommer i flg. rapporten også til at spille en endnu større rolle i fremtiden.

**For tiden bliver al eksport af naturgas kontrolleret af Gazprom. Som statskontrolleret virksomhed har Gazprom de tættest tænkelige bånd til de øverste russiske ledere. De russiske ledes personlige og politiske former er tæt forbundet med Gazprom. De indtægter, der er opstået i kraft af Gazprom er livsnødvendige for den herskende russiske elite. Ruslands premierminister Dimitri Medvedev er tidligere præsident for Gazprom.*

I 2012 anslog præsident Putin, at halvdelen af den russiske regerings indtægter stammede fra olie- og naturgasforekomster. Andre kilder vurderer indtægterne endnu højere. Ruslands økonomiske genrejsning i Putin/Medvedev-æraen har været stærkt afhængig af energi-eksporterne til Europa. Gazprom tilbyder naturgas til det russiske hjemmemarked til favorabelt lave priser, hvilket igen giver den herskende elite politisk pondus. Regeringens forslag om at skære ned på tilskuddene er ikke faldet i god jord.

Kilde: Europe's Energy Security: Options and Challenges to Natural Gas Supply Diversification August 2013.

Ukraine har tilbudt ”joint operating rights” over den ukrainske pipeline system til gengæld for en reduktion i prisen på gas til Ukraines hjemmeforbrug og en for Rusland garanteret adgang til transport ad Ukraines rørledninger.

De to parter har løbende forhandlet aftalen. Ukraine har, ved en aktuel reduktion af det importerede gasforbrug, provokeret

Rusland til et krav om omfattende kompensation for at misligholdelse af aftalen og manglende overholdelse af tidsfrister for bestilling og betaling mellem de to lande.

Som nævnt i indledningen har Rusland for ganske nylig indgået en gasaftale med Kina.

I dette nr. har vi benyttet følgende kilder:

<http://www.leksikon.org/art. Guia del Mundo>,

Tom Dispatch.com 15. Januar 2004.

'The American Empire of Bases' af Chalmers Johnson publiceret af

Demos Nyhedsbrev nr. 77, 88 og 97.

Avisartikler fra Politikken, Information, Guardian og Internettet og On line medier.

Fagbladet Ingeniøren om Gassen. 5. marts 2014 <http://ing.dk/artikel/derfor-er-gas-sanktioner-mod-rusland-utopi-166777> og

<http://fas.org/sgp/crs/row/R42405.pdf>

<http://www.kongressen.com/helsinki-er-ikke-en-by-i-rusland/>

<http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=120991> DoD News.

Efterskrift

Ved udgangen af august - Ukraines regering i opløsning.

Arsenij Jatsentjuk trak sig i begyndelsen af august 2014 fra posten som Ukraines midlertidige premierminister. Han har beklædt posten siden 27. februar 2014.

Jatsentjuk har tidligere været økonomiminister, udenrigsminister og talsmand for parlamentet. Han tilhører Fædrelandspartiet, som i sin tid stod bag den ”orange revolution.”

Jatsentjuk mener, at koalitionen er kollapsede og at regeringens initiativer blokeres. Afskedsbegæringen kommer efter Jatsentjuk har bebrejdet politikerne for ikke at vedtage love om energi og om budgettet til at øge finansieringen af den ukrainske hær.

Partierne UDAR og det nationalistiske Svoboda har trukket støtten til regeringen.

Det gik hårdt for sig i parlamentet i april. Boksekamp bl.a med bokseren Klitsko i midten fra partiet UDAR (Ukrainian Democratic Alliance for Reform.) Vi har ikke aktuelt billeder fra parlamentet i juli 2014.

Oleg Tjagnibok, der leder Svoboda ønsker at opløse parlamentet, da Svoboda og UDAR mener, at det nuværende parlament beskytter kriminelle og Moskva - agenter og nægter at fratage immuniteten fra de personer, der arbejder for Kreml

Der har ikke været et parlamentsvalg i landet siden magtskiftet i 2012, men et præsidentvalg i maj, hvor Petro Porosjenko blev valgt til præsidentposten. Petro Porosjenko lægger ikke skjul på, at der efter sammenbruddet i regeringen er et parlamentsvalg på vej i Ukraine.

I mellemtiden raser det, der mest af alt ligner en borgerkrig mellem Ukraines hær og en oprørshær, der holder til i de østlige distrikter. Sanktionerne fra EU mod Rusland er taget til igen, men Rusland svarer igen med sanktioner den anden vej.

Sidst i august har Rusland sendt nødhjælp i en konvoj af busser, men vestlige medier kan ikke tro, at der er tale om nødhjælp.

Konvojen opfattes som en militær aggression.

NATOs afgående generalkommissær Anders Fogh har igen været ude og rasle med sine våben.

Det er på tide, at NATO og EU finder andre diplomatiske og politiske midler frem. Og at de enkelte lande i Europa f.eks. Danmark får reel mulighed for at tage vores forsvars – og udenrigspolitik op til drøftelse, og overveje NATOs indflydelse på dansk politik.

Et lille udvalg af tidligere udsendte temahæfter i rækken af Nyhedsbreve: De kan alle bestilles i butikken www.demos.dk

Det store Magtspil – Med Ukraine i fokus

Efter den kolde krig har kapitalisterne kunnet klappe i hænderne over at kunne slippe de frie markeds kræfter løs næsten over hele kloden.

Og udviklingen i Ukraine har de sidste 20 år været et klart eksempel på, at kapitalistisk markedsøkonomi ikke nødvendigvis fører til demokratisering og fred og velfærd.

Med dette Temahæfte ønsker vi at bidrage til forståelsen af konflikten i Ukraine, som central i forhold til EU's markedsudvidelser, NATOs politiske selvforståelse og Vestens ”Vinderkompleks”.

En konflikt, hvor Venstrefløjen har stået i en vanskelig situation uden et formuleret alternativ.

Tiden er inde til eftertænkksomhed og genovervejelse af Danmarks og Vestens afhængighed af USA som Verdens politimand.

ISBN 978-87-7555-015-9

9 788775 550159 >